

LITERKA

Informační zpravodaj Památníku písemnictví na Moravě

Listopad/2022

Vážení přátelé,

měsíc listopad už ze své podstaty nebývá příliš optimistický. Stromy jako na povel utrácí své koruny, životnímu elánu nepřidá přechod na zimní čas a Dušičky nepotřebují komentář. Jedinou polooficiální recesi po útlumu lampionových průvodů představuje Movember, přidávající některým mužům na mužnosti. Co však zbývá nám, věčným chlapcům, kterým raší toliko chmýří? Navíc jsou listopadové kníry hromadně spojovány s upozorňováním na rakovinu prostaty, varlat, tlustého střeva a vůbec s péčí o zdraví mužů. Dnes jsem se dokonce dočetl, že ty letošní snad nějak bojují proti sebevraždám! Mít slabší náтуру... Na druhou stranu čerstvě a neokoukaně svlečené stromy mohou působit sexy a nespotřebovanými hřbitovními svícemi lze ozdobit příbytek, aktuální je i jejich výhřevný efekt. Naprostá většina z nás nevstává s kohoutem a nechodí spát se slepicemi. Jakou tedy úsporu, uvažuji, může přinést fakt, že obrazovky počítačů rozsvěcujeme za světla, leč z práce chodíme za tmy. Maličko naivně hledám tvrdošijněji ve společném soužití logiku, zatímco okolní svět, zdá se mi, ji stále tvrdošijněji odmítá. Aní zjištění, že múzy ve válce neumlkají, není uspokojující. Po Korzičanovi a Ádovi snad do třetice srazí imperátorův vaz ruská zima. Balt křižují lodě s tekutým plynem a to by bylo, abychom si nechali pokazit Vánoce. Jen přežít ve zdraví ten nešťastný listopad.

Libor Kalina

VERŠE MĚSÍCE LISTOPADU

PODZIM VE MĚSTĚ

Jan Skácel

Tady je město, náměstí a domy
a také slečny s uzly vlasů na hlavách,
ve kterých bydlí vítr, myš a touha.

A je i podzim.

A někde vysoko je slunce.

Zaťaté v mraku, jako v koňském srdci dráp.

3 OTÁZKY PRO PATRIKA VLČKA

Vaše sochařské práce jsou součástí veřejného prostoru na řadě míst nejen v České republice, ale i ve Francii. Na čem aktuálně pracujete?

Děkuji za Vaši otázku a zmínku o mé oblíbené Francii. Přes léto jsem se věnoval realizaci kopie dřevěné sochy Černého Janka na radniční věž do Uherského Brodu. Dále, jako každoročně, vyjždím k restaurování drobných památek – božích muk v krajině. Rád se setkávám kromě kamenných památek se salmovskou litinou křížů z okolí Blanska a Moravského Krasu. Letošní sochařská práce takřkajíc číslo jedna je realizace pomníku Janu Skácelovi do jeho rodné obce Vnorovy.

Vystupujete jako Zpívající sochař s programem „Král, básník a sochař“ – můžete jej představit?

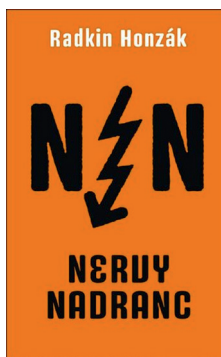
Mám vztah k osobnostem naší minulosti. Zvolil jsem si dlouhodobý projekt, kde je blíže poznávám a dělím se o můj vztah k nim. Proto vzniká i tento mezižánrový program, vycházející ze zkušenosti tvůrčích dílen pro veřejnost a školy. V programu propojuji osobnosti letošního stého výročí – blahoslaveného krále Karla I. (†1. 4. 1922) a básníka Jana Skácela (*7. 2. 1922). Přidávám k nim osobnost sochaře, mého táty Miloše Vlčka (12. 2. 1939–29. 12. 2019).

Vztah k Janu Skácelovi máte v rodině – Váš otec je autorem básnickova portrétu na Kotlářské 35a v Brně, s bratrem jste některé Skácelovy básně zhudebnili. Připravujete v závěru skácelovského roku ještě nějakou akci?

Jana Skácela obdivuji a jeho tvorba mě, myslím, velmi formovala a formuje. Táta jej portrétoval v době, kdy byl zakázaným básníkem začátkem 80. let. Tenkrát vznikla busta. Reliéf, který zmiňujete, táta realizoval spolu s architektem Ivanem Rullerem až v první půlce 90. let. S bráchou jsme začátkem 90. let, okouzleni dílem básníka, zhudebnili nerealizovaný scénář Jana Skácela. Pořad se jmenuje „Na koni páv a smrt a moruše“ a obsahuje řadu básní včetně Modlitby za vodu. Vybrané verše mě inspirovaly i pro pořad „Král, básník a sochař“. Zazní také během slavnostního odhalení pomníku Janu Skácelovi ve Vnorovech.

Sochař a řezbář Patrik Vlček (nar. 1970 Brno) rád spojuje výtvarné umění s hudbou a tancem. V Galerii Vránův mlýn v Brně – Mokré Hoře pořádá pravidelně sochařské dílny pro veřejnost a další kulturní akce.

LÉČIVÉ VERŠE DOKTORA HONZÁKA

Ani vydání třetí sbírky veršů z autora básníka někdy neudělá. Jakkoli ryzí poezie představuje neodmyslitelnou a snad až organickou součást nejen tvůrčí metody doktora Radkina Honzáka. Rýmy, slovní hříčky, aluze, sarkasmus, nadsázka, zkratka humor opírající se o poznání, porozumění a neurážející vtipnost hledají, nacházejí a oceňují čtenáři už řadu let ve všech jeho textech bez rozdílu, od ryze odborných až po ty vstřícně popularizační. První soubor koncentrovaných „léčivek“ z roku 2019 nesl název *Úplňk*. Následující (*H*) *různé básně* (2020) ještě přidaly na jazykové vynalézavosti a nonsensovosti spolu s mytickými, biblickými a historickými paralelami

a nekonfliktní blasfemií. Už samotný název nejnovější Honzákovy sbírky *Nervy nadranc* prozrazuje, že i ona rovněž klíčila a rostla na realitách z lékařského prostředí. Z autorovy odborně praktické každodennosti, kde se výhry i prohry nepočítají na body a góly, ale dokumentují kvalitu autentického života. I proto sbírka slibuje, že potěší, pobaví a uspokojí každého, kdo má rád inteligentní humor s hlubším podtextem a nekrátkým vyzněním. (bor)

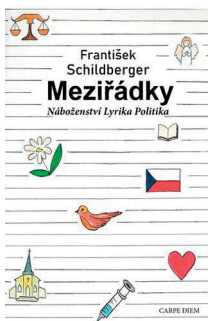
HVĚZDA OTEVÍRÁ SANTINIOVSKÝ ROK

Kniha *Santiniho hvězda* je malou poctou umění stavitele Jana Blažeje Santiniho-Aichla a jeho odkazu pro Žďár nad Sázavou. Fotograf Milan Šustr a historik Stanislav Mikule odhalují čtenářům tajuplnou symboliku čísel, jedinečné symetrie tvarů a hry světla, stínů a tmy. Opomenutý nezůstává ani duchovní význam celé stavby spolu s historií poutí, které byly v minulosti jejím základním smyslem. Santiniho

hvězda, tedy Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, vtiskla okolní krajině nezaměnitelný charakter. I po třech stovkách let ji lidé přicházející k ní z celého světa nepřestávají obdivovat. Kostel na Zelené hoře je stále místem setkávání poutníků z dalekých míst i centrem ojedinelého duchovního spočinutí. Je vyhledávaným a exkluzivním cílem turistů i všedních rodinných procházek. Kniha vychází u příležitosti 300. výročí posvěcení Poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, který se v současnosti dočkal rovněž stavební revitalizace. Vydání titulu je zároveň také jednou z řady hmotných připomínek uvozující nadcházející santiniovský rok, ve kterém si kulturní svět připomene skutečnost, že se Santiniho životní i tvůrčí osudy uzavřely právě před 300 lety. (ctrl)

KÁZÁNÍ ZE SKLENĚNÉHO KOSTELA

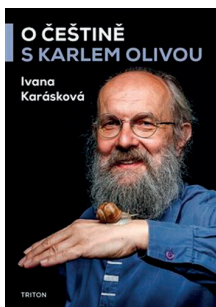

Byl to v mnohém ohledu divný rok, říkali jsme si mnozí v prvních letošních dnech, když jsme se ohlíželi, srovnávali a rekapitulovali ten právě uplynulý. K podobným závěrům dospěl i básník, publicista a vysokoškolský pedagog František Schildberger. Deníkově uspořádaný soubor glos, zamyšlení, komentářů a fejetonů přední osobnosti webu *Skleněný kostel* je jeho předkládaným subjektivním svědectvím o roce 2021. Dostalo souhrnný název *Meziřádky* a k tomu ještě výmluvnější podtitul *Náboženství – Lyrika – Politika*. Jedná se o soubor v mnohém provokativní, ať už pro

autorovu víru (v nauku a autoritu katolické církve), či nevěru (v některá dogmata a paradigmata současné liberální společnosti). Také však pro stále přítomnou intenzivní a až živočišnou radost ze života, spojenou často (a opakovaně) i s akcentovaným naštváním na ty, kdo nám – podle názoru autora – radost ze života vytrvale a nepřístojně kazí. K pěti sbírkám veršů a dvěma Schildbergerovým předchozím publicistickým kolekcím – *Komentáře pro Rádio Proglas* (1997) a *Nemocný svět* (1998) se tak čerstvě řadí jeho další počín v próze s letošním a vlastně zároveň i loňským vrocením.

(ctrl)

O ČEM JINÉM S KARLEM OLIVOU?

Jak vznikla vyjmenovaná slova, kde se vzalo kroužkované „ů“ nebo „oslí můstky“ a nakolik vážně byly míněny jazykové brusy typu čisto-nosoplena, knihovtipník a klapkobřinkotruhla? Co bylo motivem nepříliš povedené reformy pravopisu z roku 1993 a čím to, že dnešní maturanti nechápou význam slov „příkrý sráz“? V knižním rozhovoru *O češtině s Karlem Olivou* se dozvíme, čím jsou unikátní výrazy kulaťouč-ký nebo páteř, proč se v češtině neuchytily pojmy nožehláč či Křemíkové údolí, že užití předložkové vazby díky nehodě už není hřích a spojení umělecká kovářka Jana Kovář skvěle

dokládá rozpolcenost feministických lingvistek. Na slovo – zejména na české slovo – vzatý expert, někdejší dlouholetý ředitel Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR, v odpovědích na otázky novinářky Ivany Karáskové fundovaně a vtipně odhaluje skutečnosti, které nás ve škole neučili – nebo učili špatně. Jako zkušený popularizátor češtiny s lehkostí přibližuje osobitost jazyka, ať už se to týká jeho historie, slovní zásoby či pravopisu. Navíc bez okolků glosuje řečnické dovednosti některých našich politiků.

(ctrl)

VČERA, DNES A ZÍTRA – DEN POEZIE

V půli listopadu se Památník písemnictví na Moravě připojil k literárním festivalovým dnům světa veršů, fantazie a tvůrčích aktivit. Pro letošní 24. ročník Dnů poezie (7.–20. listopadu 2022) zvolili organizátoři jako motto několik veršů Jana Skácela, konkrétně z básně Dobré věci: „*Je včera, bude dnes a byla zítřka*“, aby tak uctili památku jeho osoby a tvorby. Den poezie vznikl v roce 1999, původní jednodenní akce se rozrostla v současný dvoutýdenní maraton. Ten zahrnuje stovky programů organizovaných v různých kulturních a zájmových institucích na desítkách míst ve městech a obcích České republiky. Jedno veřejné čtení se tradičně koná u sochy Karla Hynka Máchy na pražském Petříně.

Pro příznivce veršů a kytarového umění bylo v Rajhradě vyhrazeno úterý 15. listopadu. Zpívající sochař Patrik Vlček připomněl ve svém vystoupení tři osobnosti spjaté letošním stým výročím – krále Karla I., básníka Jana Skácela a sochaře Miloše Vlčka. Patrik Vlček uvádí: „*Coby zpívající sochař v podstatě vzdávám hold lidem, kteří mě neustále inspiroují a dávají sílu jít dál.*“ (mš)

PRIMÁTORKA O SVÉM MĚSTĚ

Nejlepší adresa Brno s podtitulem *Pro lidi, pro život, pro budoucnost* je titulem, v němž se brněnská opět primátorka Markéta Vaňková vyznává ze svého vztahu k rodnému městu. Také zde však rekapituluje uplynulé čtyři roky ve funkci. Kniha snad původně měla přispět svou hřívnou do letošního volebního klání. Nakonec je vlastně dobře, že na knihkupecké pulty přichází až nyní. Tedy po podpisu nové koaliční smlouvy, definující širší spolupráci současných brněnských politických subjektů, slibující nekrkolonné směřování jihomoravské metropole. Knížka tak má reálnou naději, že ji mine jepičí život billboardů a stranických letáků. Je v ní totiž nevtravou formou představována minulost, současnost a budoucnost několika zásadních městských lokalit, významných staveb a projektů, které Brno zásadním způsobem rozvíjejí. Vedle historika Vladimíra Březiny, jenž je autorem historických exkurzů, publikaci svými postřehy doplnilo také několik dalších významných brněnských osobností – umělci, vědci, lékaři, historici, architekti, sportovci, politici, ale také primátorčini přátelé a kolegové. (ctrl)

SÁM NEJSI NIC

Literární soutěž Skrytá paměť Moravy vstoupila 19. října do svého 17. ročníku. Slavnostně jej zahájil Ing. Jiří Němec, předseda výboru pro životní prostředí a kulturu Jihomoravského kraje, který také představil nové soutěžní téma „Sám nejsi nic“. Směřuje mladé pisatele k zachycení situací, ve kterých síly jednotlivce nestačí a ve kterých si člověk intenzivně uvědomuje, že je součástí lidského společenství. Klade také otázky, kdy člověk cítí bezmoc, jak se jí dá čelit a jaké poznání hraniční zkušenost přináší. Mladší soutěžící ve věku 11–15 let mohou zaslat vyprávění na zadané téma, pro starší autory ve věku 16–19 let je určen žánr povídky.

Vyhlášení nového ročníku tradičně provází také autorské čtení laureátů ročníku předchozího, letos zazněla povídka *Střípky* Daniely Franzové, vítězky v I. kategorii. Skryté paměti Moravy se zúčastnila podruhé a hned získala vavříny. Ráda píše a hodně čte, přestože jí byla diagnostikována dyslexie a dysgrafie, a svým úspěchem by ráda motivovala lidi s podobným problémem, kterým vzkazuje: „Nevzdávejte se svých snů navzdory čemukoliv.“ Zda bude její jméno také mezi finalisty právě zahájeného ročníku, se dozvíme v červnu příštího roku.

Soutěž je tedy příležitostí pro všechny mladé pisatele ve věku 11–19 let, kteří si chtějí vyzkoušet literární tvorbu na zadané téma, ať už s psaním teprve začínají, nebo již za sebou mají první literární úspěchy. Další informace o soutěži a přihláška je ke stažení na webových stránkách www.jmk.cz, www.muzeumbrennska.cz a na Facebooku, uzávěrka přihlášených textů je 31. března 2023. (ap)

